

Resum i valoracions de l'experimentació del CIL a l'IES Joan M^a Thomàs

L'objectiu d'aquest escrit no pretén ser un altre que donar una visió, el més objectiva possible, d'allò que va suposar la posada en marxa d'una experimentació del CIL al centre Joan M^a Thomàs. A més de presentar un breu resum de la feina realitzada dins l'aula durant el curs 2000-2001, quedaran reflectits els seus aspectes positius, així com també els negatius, o més ben dit, aquells que en qualque moment ens representaren un problema o un entrebanc en la nostra tasca, i que són els que realment poden preocupar més, en aquests moments, al professorat que s'ha de posar en marxa amb el CIL i no sap com els ha de superar.

1. LA NOSTRA EXPERIÈNCIA

El dia 1 de setembre de 2000 es va constituir al nostre centre un grup de treball, format per sis professors i professores –tres de català i tres de castellà- amb la finalitat de posar en marxa una experimentació del CIL. Cal esmentar que això va ser possible gràcies al fet que el centre ens va possibilitar una hora setmanal de reunió conjunta.

Després de tot un trimestre de debat sobre com iniciar la feina, arribarem a la conclusió que la primera passa que podíem donar era la de comparar les programacions d'aula d'ambdós departaments i treure'n tots els punts en comú, per tal de començar, a partir d'ells, la programació d'aula conjunta. Tot d'una ens adonarem que la tasca era massa gran per afrontar-la en un únic any escolar i, per tant, decidírem que de moment només es programaria 1r d'ESO.

Pensàrem que els blocs més coincidents entre els continguts dels dos departaments eren els de: tipologia textual, morfologia i lèxic, i concretarem els apartats que es treballarien:

- Tipologia textual: entrevista, correspondència i descripció.
- Morfologia: nom, adjectiu, determinants i verb.
- Lèxic: sinonímia, antonímia, polisèmia, derivació i composició.

Després distribuïrem per trimestres els continguts que s'havien de treballar conjuntament, i quedaren de la següent manera:

- 2n trimestre: a) textos: entrevista i correspondència
b) morfologia: nom i adjectiu
- 3r trimestre: a) textos: narració i descripció
b) morfologia: determinants i verb

Quant al lèxic decidírem que no es dividiria per trimestres, sinó per departaments. Així, el Departament de Català s'encarregà de la polisèmia, la derivació i la composició, i el de Castellà de la sinonímia i l'antonímia. La feina es va fer dins l'aula a les dates que cada departament trobà oportú depenent de la seva pròpia programació, i l'altre departament només es dedicà a fer activitats -prèvia informació de les dates en què s'havia treballat a l'altre departament-, i va donar els conceptes per treballats.

Decidírem que l'experimentació dins l'aula començaria amb el contingut de l'entrevista. La distribució per departaments, així com les activitats concretes que es realitzaren foren:

- Departament de Català: la part oral: els/les alumnes, per parelles, entrevistaren qualcú del seu entorn familiar o del seu barri que pogués aportar qualche cosa interessant. L'entrevista se simulà a classe oralment.
- Departament de Castellà: la part escrita: els/les alumnes, per parelles, entrevistaren qualcú del centre escolar (professors/res, alumnes o personal no docent). Ho entregaren per escrit com si l'haguessin de publicar a la premsa. Els/les professors/res passaren un dossier d'entrevistes publicades a premsa perquè servissin de models. A més, cada alumne/a n'aportà una que havia cercat personalment.

A continuació programàrem els continguts del tema de la correspondència. La distribució es va fer de la següent manera:

- Departament de Català: invitació i tarja postal.
- Departament de Castellà: felicitació i carta personal.

Les activitats realitzades varen ser:

- Català: els/les alumnes elaboraren de zero una tarja postal i llavors l'escriviren; aquesta tarja després s'intercanvià realment amb alumnes de 1r d'ESO d'un altre centre escolar, el Madina Mayurqa. Com a segona activitat van elaborar una invitació, que es quedà a nivell intern.
- Castellà: els/les alumnes escriviren una carta personal, que s'envià realment a la mateixa persona a la qual ja havien enviat la tarja postal (una vegada rebuda la resposta). Després elaboraren una felicitació, que es quedà a nivell intern.

El quart contingut va ser el del tema del nom. La distribució dels apartats i les activitats es va fer de la següent manera:

- Català: la classificació del nom, que es treballà amb cançons.
- Castellà: paraules que tenen el gènere diferent en català i en castellà.
- Els dos departaments posàrem, després d'haver-se treballat cada apartat, activitats del mateix però canviant la llengua, encara que ho donàrem per explicat.
- Els morfemes de gènere i nombre els treballàrem cada departament pel seu compte.

Després passàrem a la programació del tema de l'adjectiu i de la descripció. Decidírem que el tema de l'adjectiu es treballàs juntament amb el de la descripció. La distribució de continguts i activitats quedà de la següent manera:

- Català: descripció de paisatges.
- Castellà: descripció de persones.
- L'explicació de l'adjectiu i els seus morfemes es va fer per separat, i la pràctica es va realitzar amb textos descriptius (cada departament amb el tipus que havia estat acordat).

El sisè contingut va ser el dels determinants. Després de pensar molt quines activitats es podrien dur a terme de forma conjunta, totes se'ns ocorrien per separat i, així les coses, decidírem que cada departament els faria pel seu compte, des del moment en què les formes són diferents en cada llengua, però coincidint en dates, la qual cosa pensam que ja reforça molt els continguts treballats.

El darrer contingut programat per treballar dins l'aula durant el passat any escolar va ser el del verb. En primer lloc acordarem que la conjugació verbal es farà completa entre dos cursos, 1r i 2n d'ESO, repartit de la següent manera:

- 1r d'ESO: indicatiu, imperatiu i formes no personals.
- 2n d'ESO: subjuntiu i repàs de les formes treballades a 1r d'ESO.
- Després decidirem que els dos departaments coincidiríem en dates per fer el tema, que el Departament de Català s'encarregaria de l'explicació de "temps, mode, nombre i persona" i llavors ambdós departaments en fariem activitats. La conjugació es faria per separat.

Una altra tasca feta a algunes de les reunions és la que es refereix a la possible integració entre els dos departaments del tema de l'avaluació. Es varen fer moltes propostes, però s'arribà a poques conclusions o acords; per això en el present any escolar ens hi hem aficat amb força i ara ens trobam duent a terme una posada en comú dels criteris d'avaluació entre el dos departaments.

També caldria esmentar que vàrem dur a terme l'organització conjunta de la festa del Dia del Llibre, a la qual es varen realitzar una sèrie d'activitats organitzades i coordinades entre ambdós departaments.

Per finalitzar amb el resum de la feina feta durant el passat curs, assenyalarem també el fet que a final de curs prenguérem la decisió conjunta de realitzar una prova final d'avaluació a tot l'alumnat de 1r d'ESO.

2. DIFICULTATS I PROPOSTES DE SOLUCIONS

- En primer lloc assenyalaria el fet del recel que pot provocar en un principi haver de conjuntar la teva feina amb persones pertanyents a un altre departament i que, per tant, poden tenir unes idees molt distintes a les pròpies quant a l'organització de la tasca docent, afegida la dificultat que entre els dos departaments implicats en el CIL hi ha un tradicional distanciament, major o menor depenent de cada centre. Crec que aquesta dificultat es pot vèncer a través de la predisposició a la col·laboració que haurien de presentar tots i totes els/les professors/es de les àrees lingüístiques afectades en la posada en marxa del CIL. Aquesta predisposició hauria de referir-se especialment a evitar postures tancades i negatives envers qualsevol una de les dues llengües (català o castellà), pensant-se que allò que pretén el CIL és la prevalència d'una d'elles sobre l'altra, la qual cosa és totalment contrària a l'esperit que intenta transmetre el projecte.

D'aquesta manera, s'hauria d'entendre el CIL com un transvàs d'informacions i d'ajudes entre les dues àrees, una aportació mútua d'idees que, com a qualsevol altra feina conjunta, no pot dur com a resultat més que un enriquiment de totes les parts que hi col·laboren. Amb aquest esperit s'hauria d'emprendre tota aquesta tasca, sense oblidar tampoc la importància que la LOGSE dóna a la coordinació com a eficaç eina pedagògica.

També sembla interessant esmentar en aquest punt l'interès que pot tenir el fet de reunir ambdós departaments en un mateix espai físic (mesura presa al nostre centre el curs passat), la qual cosa afavoreix la convivència i el fet de veure'ns i compartir, a més de l'espai, alguns problemes que ens són comuns.

- Remarcaria també la dificultat que suposà l'inici de la feina, el fet de trobar-nos davant una experiència nova sense cap antecedent pròxim que ens pogués guiar; i la por que aquesta immensa tasca pot representar. En aquest sentit m'agradaria fer una reflexió que tal vegada pugui servir d'ajuda a tot el professorat que estigui interessat a començar a experimentar el CIL al seu centre. Es tracta de la idea que la tasca que ha de dur a terme es facilita i s'agilita si es fa d'una manera inductiva, és a dir, si es comença des de la programació d'aula concreta d'uns determinats continguts (un tercer nivell de concreció). Fer-ho a l'inrevés, de forma deductiva, representaria tenir un domini de la matèria molt més ampli del que en aquests moments pugui presentar el professorat de les àrees de Llengua Catalana i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura quant el tema que ens ocupa, el CIL.

3. ASPECTES POSITIUS

Quant als aspectes positius que consider remarcables són:

- S'eviten de forma considerable les repeticions de continguts.
- Es reforcen quantitativament i qualitativament els continguts transmesos.
- S'eviten diferències entre el professorat quant a l'ús de la terminologia emprada o quant a la predilecció per un determinat corrent lingüístic es refereix, la qual cosa pot repercutir molt negativament en l'evolució de l'aprenentatge de l'alumnat.
- Possibilita un major aprofitament del temps des del moment que es poden treballar més continguts pel fet de repartir-los entre sis hores en lloc de tres.
- L'alumnat pren una visió lingüística més coherent i unitària, no tan separada i compartimentada com es fa amb el Currículum separat de les dues àrees.
- Tot i que no es va experimentar dins l'aula, també sembla positiu el fet de conjuntar el tractament dels temes transversals, ja que presentar alhora el mateix tema transversal des d'activitats complementàries entre els dos departaments el pot reforçar considerablement.
- No oblidarem tampoc que aconseguir una integració en les adaptacions curriculars pot resultar molt favorable per a l'alumnat.

Les consideracions fetes són el resultat d'una valoració personal dels resultats observats a través de la nostra experiència real dins l'aula. Això no treu que som conscient que encara queda molt de camí per recórrer i que la feina que ens resta és gran i que, per tant, poden sorgir encara altres aspectes que no s'han tengut presents en aquest escrit.